

מסורת הש"ס

(א) לעיל יט: (זש"ג: ז) לקמן סג: (א) [פ"ד ה"א], (ד) [פ"ד ה"ד], (ה) [נמנמנר ל], (ו) [מיר לז:].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר' יהודה וכו' אדעתא דחבריה נדר כדי לזרוז וכו' דר' יהודה היא דאמר כו' ממש כמיר אלא דמלה מירות בלחזר היו מיר אותו שלא בתקיימו: (ב) ד"ה מי קמי וכו' בג' דינרין אלא שעבשיו בשעת: (ג) ד"ה שלא נתכוון וכו' ד"ה נתכוון זה אלא לשתייה מרובה אבל לא שתייה שמה מועטת: (ד) ד"ה אלא משמע וכו' לאכילה גמורה נתכוון:

גליון הש"ס

בחז"ן ד"ה גרים' וכו' אבל מעמידין וכו'. עיין לקמן כג ע"א בהר"ן ד"ה ומי שרי:

פירוש הרא"ש

שניהן רוצין בג' דינרין. ולא היה בלכס לשם נדר אלא המוכר נדר לזר הלוקח שויסיף דמים וכן הלוקח כדי שיפחות התוכר מדמי המקח הלקח לא היו נדר דבעינן פיו ולבו שוין אע"ג דדברים שבלב אינן דברים ואם יחמר הטורף קך האז כלבי שנגדמיו לא אולנין בחר מהשעמו היכא דמוכח מילתא כי הכא שכן דרך כל מוכרין ולוקחין נשמות כן אולנין בחר דברים שבלב: גב' אין אחד בזהם נזיר. ב' שהיו עומדים ועבר מיר לפניהם דפרישית לעיל כפי' אלו מותרין ומרים איתקוש לניזירות דלחמר גייש מיתלנין הלכך כיון שלא היה הדבר נכוח לו בשעת הנדר שיהיו נזיר כי שמא יתראה נכחו לדעתו בשומת התפן לא היו נזיר: מי קתני שניהם רצו. דהוה משמע שלבסוף נתלזו שניהם בשלשה דינרין ולזה לא היה דעתם מעיקרא הלכך לא היה נדרס כנזיר בשעת הנדר ואין האן הפלאה: שניהם רוצין קתני. דמשמע דמשעת הנדר כנזיר לטו ששניהם רוצין בזה ולא כיווני כי אם לזרז ומעיקרו לא היה נזר: אמר ליה טפי מבסלע ואמר ליה איהו בציר בשקל. פי' או א"ל איהו רק שהיה ביניהם יותר משקל מי אמרינן מתניתין דוקא קמי בשאין ביניהם אלא חצי סלע במקח השוה

רש"י

שניהם רוצין בשלשה דינרין. כלומר זה הנשבע שאינו פוחת לו מן הסלע לא היה פיו ולבו שוין לכך שלא יפחות לו מן הסלע כלום אלא להכי נדר כן לזרז את חבירו שימן לו ג' דינרין הוא רוצה לזה וזה שנשבע שלא ליתן לו יותר משקל לא היה פיו ולבו שוין שלא היה דעתו שלא יתן יותר אלא לכך נדר שימן לו בג' דינרין ולפיכך מותרין: **גב' מאן סנא**. התירו חכמים: ר' יהודה היא דאמר אין אחד מהן נזיר.

דלא סמכא דעתייהו ממנש לשם ניזירות אלא תלו ניזירותן בזה שבא כנגדן ולא היה פיו ולבו שוין להכי אין אחד מהם נזיר ה"ג לא סמכא דעתייהו בשעת הנדר דכל חד וחד אדעתא דחבריה (א) כדי לזרוז ולא היה פיו ולבו שוים להכי. דאי רבנן דפליגי עליה דר' יהודה דאמרי אע"ג דלא סמכא דעתייהו להיות נודר ממש כמיר דתלה ניזירות בלחזר היו מיר אותו שנתקיימו דבריו ה"ג אף על גב דלא סמכא דעתייהו אדכור פיהן שלא נתכוונו אלא לזרז אסורים דאמרינן כשנדרו ודאי סמכא דעתייהו דזה לא יפחות מסלע וזה לא יוסף על שקל והרי פיהן ולבן שוים ואסור: רבא אמר אפי' סימא רבנן. דפליגי עליה דר' יהודה: מי קסני שניהן רלו. דאי

קתני הכי הוה משמע שניהן רזו בתחלה בשלשה דינרין (א) ואלא עכשיו בשעת הנדר אין רוצין אלא סמכא דעתייהו אדכור פיהן ופיהן ולבן שוים ונדר מעליא הוי: רוצין סנן. דמשמע מעיקרא הוי רוצין בג' דינרין ואכתי שניהן נמי רוצין ולא היה פיהן ולבן שוין הלכך אפילו רבנן מודו דמותרין וכדי לזרז זה את זה נתכוונו שניהן: **אמר לו טפי מסלע והלא אומר צביר משקל**. היכא דאמר שאינו פוחת מסלע וזה אומר שאינו מוסיף על שקל כיון דדברי שניהם קרובין לשלשה דינרין אמרינן דנדרי זרוחין הוו. אבל הכא כיון דאמר טפי מסלע דהיינו פרוטה והלא אומר קונם שאיני מוסיף לך על פרוטה פחות משקל דהשתא מרחקי מילתייהו משלשה דינרין כיון דדייקי הכי נדרא הוי ואסורים או לא דזירוחין הוה: היה מסרב. שהיה מפצירו לאכול אכלו מעט: קונם צביר שאני נכנס. שנדר שלא יכנס לביתו: **וטיפס זונן שאני טועס**. שלא לאכול אכלו כלום: **מוסר ליכנס לביטו ולאכול קימעא ולשפות הימנו טיפס זונן**. אבל לא אכילה מרובה: **שלא נסכוון זה**. המסרב אלא לשום אכילה מרובה שיסעוד אכלו הרבה ולזון טיפת זונן לא נתכוון זה (א) שהיא שתייה מועטת: **והא טיפס זונן קאמר**. דמשמע שתייה מועטת ואכילה מועטת: **אלא משפעי איניש הכי**. דכי אמר (טיפסת זונן) יאכל עמו ודאי לאכילה מתכוון וכי נדר זה שאינו טועס עמו טיפת זונן ודאי לאכילה (א) מרובה נתכוון ליתן שלשה דינרין אומר שאינו מוסיף על פרוטה פחות משקל ולעולם נדרי זירוחין הוו ואפילו דאמר טפי מסלע ובציר משקל: מי

ראשונה יתה ניזירות לבטלה וכי האז גוונא פשיטא ליה לתנא דמתני' דלא הויא הפלאה אלא אפילו כמוכר ולוקח שאפשר שהיה הנדר חל על שניהם ולבסוף ג"כ כך היה שרזו בשלשה דינרין וגמלא שכל אחד עבר על תנאו וסד"א דכי האז גוונא הפלאה מקריא קמ"ל: **אמר ליה טפי מסלע**. כלומר שאמר לו קונם שאיני פוחת לך מן הסלע ופרוטה ולוקח אמר קונם שאיני מוסיף לך על שקל פחות פרוטה: **נדרא הוי או זרווחין הוי**. דלחכא למימר כיון דנחות כולי האז לדיוקא בדוקא נדרו ולא לזרז: ל"א **אמר ליה טפי מסלע**. שאמר שלא יפחות לו מחמש דינרין ואמר ליה אידך צביר מן שקל שלא יתן צו יותר מן דינר מי אמרינן כיון דמרחקי כולי האז בדוקא נדרי: **שלא נסכוון זה אלא לשם אכילה ושפיה**. אלמא אע"ג דנחית לדיוקא ושנתרחק הרבה ממנה שהיה רוצה חבירו שיאכל שהרי אסר על עצמו אפילו דריסת הרגל ושתיית זונן אפ"ה אמרינן דלאו בדוקא נדר הכא נמי אף על גב דאמר

רוצים קמי משמע דמתחלה כשנודרים היו רוצים בג' אלו שהיו ואנן סקדי דדעתן לך הלכך לאו נדר הוא כלל דדוקא כשאמר המוכר לבסוף עקר היה דעתו מתחלה דפרישית אבל אם אמר שדעתו למה שהיו אומרים מכוונת לכס לכן התם אין מדרי זירוחין דהוי נדר קיים ודלא כרבי יהודה משום רבי טרפון:

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

ר"ן

כא.

שניהם רוצין בשלשה דינרין. שהמוכר היה דעתו לשלשה ולא נתכוון כנדרו אלא לזרז הלוקח שלא יעמוד על דעתו שאמר ב' דינרין וסיסכים לשלשה וכן הלוקח נתכוון לשלשה ולא נתכוון אלא לזרז המוכר שיסכים לכך ולא יעמוד על דעתו שאמר ארבעה דינרין ומש"ה לא חייל נדרא וטעמא דמלתא לפי שדרכן של מוכר ולוקח בזה ומש"ה לא מיקרו דברים שבלב: גרסינן בירושלמי(א) אמר ר' זעירא דהא דתימנא צשאין מעמידין אכל צמעמידין צריכין היתר חכם פירוש צשאין מעמידין דבריהם שאומר שלא נדרו בדוקא אלא לזרז אכל מעמידין נדרו שבדוקא נדרו צריכין היתר חכם. וקשה בעיני מאי קמ"ל זעירא מתניתין היא דקתני שניהם רוצין כו' וצ"ל דקמ"ל דרוצין מעיקרא קאמר ולא רזו כדשקלינן וטרינן צגמרא. מו גרסי' התם היה מעמיד אכל זה ואכל זה אין מעמיד כיון שצטל אכל זה צטל אכל זה והי"פ היה מוכר חפץ לשנים ואמר קונם שאיני פוחת לכס מן הסלע והיה דעתו לידור לאחד מהם בדוקא ולחבירו כדי לזרז כיון שצטל אכל זה צטל אכל זה. ונראה דצשאין מעמידין ודעתן היה לשלשה דינרין מוכר יכול ליתנו

בפחות משלשה ולוקח יכול ליתן צו יותר משלשה שכיון שמשמעות הנדר אינו אלא לזרז אע"פ שהסכימו בלכס לג' דינרים דברים שבלב הוו ומיהו אין המוכר רשאי ליתנו צשקל ולא הלוקח רשאי ליתן צו סלע שהרי עיקר משמעות נדרים אינו אלא לכך ויכאז מאן דאמר דאפילו צבי האז גוונא לא חייל נדרייהו: תניא בתוספתא דמלכותין(א) אף נדרים שאמרו מותרין מנין שלא יהא אדם נודר בזה כדי לבטלן ת"ל (א) לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין והציהה הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' נדרים: גב' לפי שלא ניסנה ניזירות אלא להפלאה. וה"ה לנדרים דאיתקוש לניזירות דלא חייל אלא א"כ יקבל בלא תנאי הלכך מוכר ולוקח שתלו נדרם בתנאי אע"פ שעברו על תנאם לא חיילי נדרייהו: רבא אמר אפילו סימא רבנן מי קסני שניהם רזו. כלומר דמתניתין דנדרי זירוחין לאו משום הפלאה היא אלא משום ששמו חכמים דעתם שלא נדרו בדוקא אלא לזרז דמי קתני רזו שהיה משמעותו שרזו לבסוף שניהם רוצין קתני דמשמע מתחלה ועד סוף. וקשיא לי למאי דס"ד מעיקרא דטעמא דמתני' משום הפלאה הוא למה ליה למתני שניהם רוצים בשלשה דינרין ורזו לבסוף קאמר כלומר שנתקיים המכר בשלשה דינרין אפילו נתנו מוכר צשקל או שנתן צו לוקח סלע נדון צטל כיון שצשעת נדכן לא היה מתבצר הדבר אם יחול אם לאו. ונראה בעיני דתנא רבותא קתני דלא מצעיא צשנים שהיו מהלכין בדרך ואמר אחד מהם הריני נזיר שזה איש פלוני ואמר חבירו הריני נזיר שאינו דאין אחד מהם מיר כרצבי יהודה משום רבי טרפון(א) דהתם דין הוא שלא תחול ניזירותם לפי שאי אפשר לחול ניזירות על שניהם וכיון שצטל אכל זה צטל אכל זה שמשעה

הנדר חל על שניהם ולבסוף ג"כ כך היה שרזו בשלשה דינרין ונמלא שכל אחד עבר על תנאו וסד"א דכי האז גוונא הפלאה מקריא קמ"ל: **אמר ליה טפי מסלע**. כלומר שאמר לו קונם שאיני פוחת לך מן הסלע ופרוטה ולוקח אמר קונם שאיני מוסיף לך על שקל פחות פרוטה: **נדרא הוי או זרווחין הוי**. דלחכא למימר כיון דנחות כולי האז לדיוקא בדוקא נדרו ולא לזרז: ל"א **אמר ליה טפי מסלע**. שאמר שלא יפחות לו מחמש דינרין ואמר ליה אידך צביר מן שקל שלא יתן צו יותר מן דינר מי אמרינן כיון דמרחקי כולי האז בדוקא נדרי: **שלא נסכוון זה אלא לשם אכילה ושפיה**. אלמא אע"ג דנחית לדיוקא ושנתרחק הרבה ממנה שהיה רוצה חבירו שיאכל שהרי אסר על עצמו אפילו דריסת הרגל ושתיית זונן אפ"ה אמרינן דלאו בדוקא נדר הכא נמי אף על גב דאמר

רוצים קמי משמע דמתחלה כשנודרים היו רוצים בג' אלו שהיו ואנן סקדי דדעתן לך הלכך לאו נדר הוא כלל דדוקא כשאמר המוכר לבסוף עקר היה דעתו מתחלה דפרישית אבל אם אמר שדעתו למה שהיו אומרים מכוונת לכס לכן התם אין מדרי זירוחין דהוי נדר קיים ודלא כרבי יהודה משום רבי טרפון:

זונן מופלג יותר מאכילה ושתייה טפי מסלע מופלג משלשה דינרין:

עיין משפט נר מצוה

ג א מיי פ"ח מהלכות נדרים הלכה י סמג לאוין רמב טושיע יו"ד סימן ריח סעיף ד:

מוסף רש"י

קונם שאיני פוחת לך מן הסלע. הי"ג שאני פוחת, יהא אסור משום קונם כל מה שאפחות לך מסלע (ראמ"ה בשוח). לעולם אין אחד מהם כנזיר. שנים יושבין ואחד עובר, זה אומר פלוני העובר מיר אלא זה אומר איני נזיר, ואמר אחד הריני נזיר אם כמותו הוא שהוא מיר, וחבירו אומר הריני נזיר אם כמותו הוא שאינו מיר, ושניהם מתכוונים לניזירות, ונמלא כאחד מהם, ואמר ר' טרפון אין אחד מהן מיר, שעל הספק אמר דבריו תחילה ואין זה הפלאה דכי יפלאז אם פישט משמע (שנחזרין בזה). ובש"י שרובין צב. וחגיגה (א) הוהיל ונשעת הנדר לא היה כנזיר לאחד מהן (ועי' יט.). לפי שלא ניתנה ניזירות. להיות מיר בתלויי ובספק, אלא להפלאה. בהפלאה ודאית מפורשת (חגיגה א) שהיא נדרו מפורש על הדאי ולא בתורת ספק אי מיר אותו בלא כנגדו (שרובין שש). אמר לו טפי מסלע. שאמר לו סלע ופרוטה והלא משיבו שקל פחות מפרוטה, שמתאר שנתקדקין בשעור זה ים לזון שבדוקא נדרו ובגמרא דעם, או שמא אף זו מכלל זרוחין הוא (תמ"ד בשוח). שלא תחביוון זה. תמסרב גו, אלא לשום אכילה ושתיה. המרובה, וכי אמר זה קונם צביר כו' לא נתכוון לידור הנאה ממנו אלא לאכילה ושתייה מרובה נתכוון (לקמן גז).

תוספות

אלא להפלאה. ואי"ת והא גבי נדרים לא כתב יפלאז וי"ל דילפינן מהדרי משום דלחמך נדרים לניזירות: בספיקא לא משעבר נפשיה. והי"ג בנתניתין אע"ג דבשעת הנדר לא היה דעת זה וזה בג' דינרין אלא הוה דעמיה להוריד כמה שיוכל לזה בלמנא בשעת הנדר מספקא ליה אם חל נזר אם לא דשמא יתן לו סלע או יתן לו צבי' דינרין מספיקא לא משעבר נפשיה: רבא אמר. לא היו מסופקין אפי' תימנא רבנן מי קתני שניהן רזו דהוה משמעה רזו לבסוף ולא מתחלה